

سُلَيْمَانٌ

کوتایی سی یه کان ، و اته سه رده می گوپو تینی شاعیریه تی
دنیا هونه ده هونه دره شاعر .

هر له بدرئه مهشه که زور لایه نی لیک چون هدیه له
به راورد کردنی ماناو تعبیر لی کردن له په خشانه کان و گه لی له
شیعره کانیشددا . نه مهش ده گه بیته وه بو نه وهی نووسین و
شیعری گوران یاخود مه بهست و خواستی نه ویه کان گیررو
هاوبه ش یاخود یه ک مه بهست ده گرن وه له گه لی
له شیعرو په خشانه کانیدا . نیمه لیرهدا به شیوه یه کی تایبه تی
نامانه وی نه ده بیکی به راوردکاری دروست بکهین له نیوان
شیعرو په خشانه کانی شاعیردا یاخود له نیوان شیعرو
په خشانه کانی نه و شاعیریکی هنه راندا . به لام مه بهستی
نیمه نه وهی که بزانین گوران له و په خشانه دا ده یه وی جی بلن
؟ ! . چون مانای خوش ویستی و مروق و تنهایی و فرمیسک و
بیرو تیکوشان و ساته ناسکه کانی مروف لیک ده داته وه و نه مانه
چون بوه و به ج شیوه یه ک بُوی چوه . ۹۹

هر له و په خشانانه شدا باسی که وده بی شیعرو دنیا
فر او انه که بی شیعری کردوه، له په خشانی نهنجامی همه لبست و
نامه بی کوران بپیره میرددا ته او چوته ناو ناخی هه است و
نه است و نه و ساتانه بی شیعری جوانی تیدا له دایک ده بین .
« کاتیک من و تو نه مربن هه بی داخ ، نه عیشه و جوانی تو نه
شاعریه ت و عه شقی من ، له پووی زه ویدا شوینیان نه مینی ،
نه و مله و نه بولبلو له ده نوک ده کاته و به ناو نه وهی پاشه
بروزدا به ناو خوارو و نوره کوردستان دا سه رگوز و شته
عه شقی من و تو ده ما و ده نه کیبری ! . و هک به سه رهاتی
شیرین و فرهاد ، و هک به سه رهات ، له میلاو مه حنون » . با خود

په خشانه کانی گودان په نکدانه وهی سه رده میکي
تايهه تي ژيانی گودان خويه تي . ئم په خشانه هونه ريانه
نه وهنده شيعره کانی له بره ودا نه بعون و ده نگيان نه داوهه ته و
و ودك ئه وان سه رفجي خويته رو په خنه گرى به لاي خويدا
پانه كيشاهه . گودان خويشى به رده وام نه بعوه له سه رى و له
راستيدا ئه و گرنگىه ي به شيعره کانی داوهو هه ول
تازه كردنه وهی تيدا داوه به و شيوه يه له په خشانه کاندا کاري
نه كردوه ، دوا مه بست و يه كم مه بستي نه بعوه . ئم
په خشانه لاي ئيمه زياتره بروه جوان ناسى و پو مان تيكيه كه يه وه
و در گير او و گرنگي دراوه تي . له نيو رسته کانياندا
مه بسته کانی پعون و نه بعون ، ناسكى خه يالى بومانسى و تريپاي
دل مروف تىكىل به ناثومىيدى و گوشە گيرى و په شېيى ده بىنېت
له په نا ئه مانه شدا ماناي گەش و له بار بولىك دانه وه و چۈنېتى
ژيان ده دوزىتىه وه .

« چاو ، فرمیسک ، لاوانه وه ، تاسه‌ی لیوی نال ، نه‌نjamی
مهله‌ست ، تاسه‌ی هاوده‌رد » مهله‌ست و نیازی که لی خه‌یال و
بیرو لیکدانه‌وهی کورانه : ده‌توانین دهست نیشانی ئه و ماوه
منژویه بکمین به ماوهی سالانه ، کوتای سسته‌کان و هه‌تا

باتی ناگر به جوشی دل له باتی رووناکی به نهشته‌ی زهرده‌خنه قنیاتی کردوه . له گهل نهوده‌شدا له هموو ده‌ماریکم خوینی شادمانی لافاوی هیزو زینده‌گانی فیچه‌ی ده‌بست چونکی هموو جوشی دلم ، هموو نه‌شته‌ی که‌للهم ، هموو رووناکی ژیانم ، هموو تین و گه‌رمایی دلداریم به دو پوژله قالبی هله‌بستیکی دریزا دارشتبو . به لی .. کوران پویشت ره‌نگه خه‌رامانیش هیچ نه‌سه‌ریکی لم دنیایه‌دا نه‌مابن . به لام کومه‌ل دهنگ به‌یه‌کدا ده‌جن و ده‌رون و دینه‌وه . شه‌پولیک به‌ردی که‌نار ده‌ریاییک ده‌شواته‌وه و سنگ ده‌باته پیشه‌وه ده‌گه‌پیته‌وه ، نه دهنگه‌کان کپ ده‌بن و نه‌ده‌ریایکه ساتیک نارام ده‌بینته‌وه .

ئیمه ته او پیویستمان به گیپانه‌وه و بون کدنده‌وهی به سه‌رهاتی ژیانی کورانه زودبه‌ی لاینه زاتی و دلداری و جوان ناسیه‌کانی ژیانی هیشتا نهینین ته‌نها «جه‌ند لایه‌یه‌ک له یاداشتیک که خوی بی‌نووسیایه وو رووناکی بخستایه سه‌ر لاینه تاریکه‌کان ، بونیمه کردنده‌وهی په‌نجه‌ره‌یه‌کی داخراوبو که ده‌مانتوانی له و په‌نجه‌ره‌یه‌وه به سه‌ر لاینه شاراوه‌کانی ژیانیدا بروانین . به لام داخه‌کم نه و لاینه‌نامه هرگیز برووناکی نابین و تاریکیان له سه‌ر لاناچی و نه و نهینیانه‌ش له سوچیکی گه‌ردون و ویژدانی مروقایه‌تیدا کپ و هرگیز کپ ده‌مینته‌وه . وک وتمان نه و دنیایه‌ی نه و سه‌رده‌مهی که کوران نه م په‌خشنانه‌ی تیدا نووسی له ژیز دو باردا ئه‌می ده‌چه‌وسانده‌وه و خه‌مبار بوو . له لایه‌که‌وه له ژیز باری چه‌وسانده‌وه و نالوژی کومه‌لداو نه‌بوونی و هه‌زاری خوی و هستی له لایه‌کی تریشه‌وه باری ده‌روونی وک شاعیریک و هستی دلداری و جوان په‌رسنی ، نه دوو لاینه‌وه به تایبه‌تی لاینه‌نی دووهم له سه‌ر جه‌می په‌خشنانه‌کاندا زاله و زیاتر له باری پاسته‌قینه‌ی کوران ده‌دوی و نمونه و نیشانی کت و متی هست و لیک دانه‌وهی نه وه . به‌کشتن ته‌منی لاوی شه‌قامیکه مروف ته‌نها جاریک له ژیانیدا بیایدا گوزه‌رده‌کات ، نیتر جاریکی تر بیایدا ناپواته‌وه و ته‌نها به‌پیکه‌وت پی‌یه‌که ویته‌وه کومه‌ل بیره‌وه‌ری و یادی پوژانیکه به‌وشه‌قامه‌دا پویشتبو . ولیم ورد زورث شاعیریکی زود به‌رزی بی‌یادی بیره‌وه‌ری بفداشی منالی خوی نووسیوه . کورانیش ده‌نووسیت : « هه‌روا

هه‌له و پارچه‌یدا زیاتر شیعر له خوش‌ویستیدا ده‌توینیته‌وه شیعر له گیانی خوی به نرخ ترده‌زانی ، خه‌رامان ده‌بینت به بیشانه‌ی تکاو په‌نای هانا بردنی ده‌باته به‌رو خوکوشتن له وه به شترده‌زانیت که شاعیریکی خوی به ده‌ستی خوی بسوتینی : نیستا خه‌رامان به‌دلیکی په‌قده‌وه به‌رقیکی پر‌له‌قینه‌وه نه‌نووسی ، تکات لی نه که‌م نیتر نامه‌وهی بژیت ، به گه‌یشتنی کاغه‌زده‌مانچه‌یه‌ک بنی به سه‌ردلی خوته‌وه . هه‌ربه چه‌شنبه نه م ته‌که‌یشته له گه‌وره‌یی و پایه‌بلندی شیعر که به په‌خشنانه‌هه‌ری بپیوه له شیعره‌کانیدا هه‌مان جیکای داوه‌تی . لم به‌خشنانه‌داو له تاسه‌ی لیوی نالو خولیک به ناو شاردا بونی نافره‌ت و جوانیه‌کانی خویان نیشان دهدن . ننجا نیتر ناخو هه‌موویان یه‌ک نافره‌ت بوبن یاخود زیاتر له نافره‌تی ؟ . به لام اخمان ناجی که کوران له ژیانی خویدا یاد‌اشتی ژیانی خوی بو به‌جی نه‌هیشتین به چه‌شنبه‌که نیمه سوودی لی‌وه‌رگرین و بزانین نه و نافره‌تاهه کنی بون و نه م چون ریکه‌وهی کردون و ناسیونی ، له پاشدا چون له ژیانیدا نه‌ماون و له‌بیر چونه‌ته‌وه . من دلنيام که خه‌رامان ده‌ست کردی خه‌یالیکی پومناتیکی نی‌یه . که‌سی نی‌یه شاعیر له خه‌ویکدا دیبیتی و هیچی‌تر ، خه‌رامان ناویکی خواستراو بوه بو نافره‌تیک که توانيویه‌تی له هه‌ست و ویژدانی کوران دا وک کانیاویکی سه‌ره‌تای به‌هار بته‌قینه‌وه . ووشه‌کانی ببی به‌پیزیکی مروواری و بدره‌وشیته‌وه دره‌وشانه‌وهیکی نه‌ده‌بی .

کوران له په‌خشنانه‌که‌پداو له دیوانه شیعره‌که‌یدا خه‌رامان ده‌کاته خوره‌ی دل و ده‌لی « نه و دیوانه‌ی که سه‌رانسر نه‌لف و بی‌ی فرمیسک و هه‌ناسیه ، تاقه حه‌رفیکی شادمانی تیایه نه‌ویش زهرده‌خنه‌ی خه‌رامانه ، خه‌رامان به‌کم پوژی جه‌ژن بوبو که به‌ر جلوه‌ی زهرده‌خنه‌ی که‌وتم ، نیتر له پاش نه‌وهی له‌مه عبینی هستی و که‌للهم بونا شوپیکم به سه‌ردا هات نه‌زانی چیم کرد ؟ . خویشم نازانم هه‌رنه‌وه‌نده نه‌بی له گردی سه‌یوان له گومه‌زه‌که‌ی شیخ مارف که هاتمه ده‌ری خه‌لق نه‌یان وت : نیمرؤ ناخه‌پوژی جه‌ژن . که‌وابی دووشه‌وه پوژی ته‌واو بی‌اویکی شیتی شیعرو دلداری له قه‌له بالغی جه‌ژنی سلیمانی ته‌ریک بوبه . خزاوه‌ته قبرسانیکه‌وه ، له باتی نان به خه‌وبینین له باتی ناو به خه‌یال له

هه رجى نهينيه کانی فرميسک و به زهبي و دل شکاویه بخات
چوارچیوهی په خشانی فرميسکوه . به لام سره راهي ئه مهش
هینده عاشقانه و شاعيرانه دلوپی فرميسکی خستوته زير شی
كردنده و هو لی و زربوونه و هی هاست و هلچوونی ده رونی هه تا
ته واو گه رمی دلی و گه رمی فرميسک که ده بنه يه کو وه لامی ئه
پرسیارانه ده داته وه ، فرميسک له بره چی و بُرچی ؟ ! . ئاپا
فرميسک ئه نجامی کولدان و به زینه ياخود ئه نجامی دل
شکاوی و لیک بیان و جیا بونه و هیه ، ياخود ته قینه و هی کانیاوی
خوش به ختنی و کامه رانی يه ؟ . گوران وه لام ده داته وه
« فرميسک گه وه ریکی خوش ویستیه که خالق له ناو هه مورو
مه خلوقاتا ته نیا پیشکه شی ئینسانی کردوه . له بره ئه وه فرميسک
ئه و هیه که ته نیا به سه رده ریکی ئینساندا تلور ئه بیتنه وه ياخود
نه تکنیه برینیکی نه زیهی دله وه » . لیزهدا ده پرسین ئایا مروف
پیوستی به فرميسک هه يه ياخود نه . خونه گه فرميسک
نه بوايه به چ هویه ک قولپی نیش و ڈانی ناخی که میک ته سه لایی و
سه بوری تی ده که وت ؟ . گوران وته نیه و فرميسکه نه بوايه چ
دلوپی ئاویکی گه رم و ها ئه رژایه برینیکی نه زیهی دله وه ،
مه بستی به خشانه کان له يه کتره وه نزیکن . که فرميسکی
باس کرد ریپه وی هه میشه بی فرميسکیش باس ده کات
هه روهک شیخ نوری شیخ صالح وته نی که دل ئه بیتنه قه تره یه
خوین و له دیده سه رئه کا چاو ئه م قه تره خوینه پیشوازی
ده کات . لای گوران جوانی چاو بریتیه له « دوو په ره له
كتبیکی موقعه ده س په له ئایه تی حوسن ، حه قیقه ته کانی پوح ،
سره کانی دل ، رازه کانی ده رون به حرف نور تیا نووسراوه ،
ئاخوله چاوبه لیغ تر ، له چاوبه عناتر ، له چاو سیحراری ترج
نه سه ریکی بروحی ، چ کتبیکی ئاسمانی هه يه » . دیاره
هه رده بی جووتی چاوی و ها بوبی که جوانیه کانی هینده
کاری گه بوبی و ها به تاو هه لی کوتابی ته سه ر عاتیفه
ناسکی لاویک که ناوی عبدالله سلیمان بوه و به جوزیک ئیخه
گرتوه که نه تواني له زیر ئه و کاری گریهدا چاودانه نی به
ته نیا کتبیکی ئاسمانی و لهو سیحراری و جوانتر هه رنه بیت .
ئنجا له چاوی شین و له چاوی پهش و هه نگوینی و پیروزه بیدا
جوانيه کان کوده بنه و هو به هه مه مويان شوعله يه ک دروست
ده کن . که ئه م شوعله يه له بروحی نزیک ده بیتنه وه کپ له ناخوه
هاوارده کات : « ئه ئی چاوه جوانه کان ، شوعله يه ک له نیوهدا

له بيرمه نيوه شه ويکي ئەستىراوی هاوينى (1929) له بەردەمى پىنجويىنى خەواللۇدا زەبرى زەمانە دەستى برايمەتى دوو بى تاوانى لە ملى يەكترى بچىرى . تارمايى بە دەم ھەنسكەوە لە ناوارەشايى كولەكانا بەره بەره ون بۇو . منيش بەسەر باركەيەكەوە بەره توپلىيە شوين كاروانى ھەلەبجەو نالە ئالى زەنكى تارىكى كەوتەم . لەھەمان پەخشاندا واتە لە لاۋانە وە بۇ برايمەكى جوانەم رىگدا دەلىت : « سالى 1928 چەند خوشحال بۇوم كە ھەر دەووكمان پېكەوە بۇوين بەزىر بە فەرە زۇرەكەي پىنجويىنەو . ئەزىستانە درىيەمان بەدىيار ئاكىرىكى خوشەوە بە پېكەنин و گۈرانى بىردىسەر ، تو بە تەواوى بۇنە وجوانى ئىيان خولقابۇوى . بەيانى ھەتا ئىوارە وەك ھەنگى بىرسى بە گۈرانى وتن و بە شوين كۆنلەنگاۋەنگەو شىلەي شىرينى ئەسسوپايتەو . روشنىايى ئىيان ئەۋەندە تىيىچ بۇو سەرجاۋە ئىشادى ھەنگۈينى ھەرزەكارى لە تارىكتىرين پېچ و پەنادا بوايە بە شارەزاىي بېت ئەبردە سەرى . منيش ھەميشه بەشۇينتەوە بۇوم » .

کوران توانیویه‌تی له پروی ته کنیک و شیوه‌ی دارشتنه وه
په خشانه کانی هه روهک شیعره کانی له بهره می که سانی جگه
له خوی جوی بکاته وه روروکارو ناوه روکیکی تاییه‌تی بداتی . له
ورد بونه وهیکی ته واوله و په خشانانه دهرده که وی که کوران
له و کاته دا بین ناگانه بوبه له و بزونته وه ئه ده بی و تازه گه ریه‌ی که
چهند شاعیریکی تورک کردبویان ئه مه هه رله و سه رده مه شداله
شیعره کانیدا دیارو ناشکرایه ، باری هونه ری په خشانه کان و
ئه و مسنه لانه‌ی که تیايدا باس کراوه زیاتره لده گری بوله سه ر
نووسین و شی کردنه وهی لایه‌نه جور به جوره کانی . بونمونه
خوی خه ریک کردوه به لیکدانه وهی مانای فرمیسکه وه و له
چونیه‌تی فرمیسک دواوه . ئه گه ربیت و بگه ربینه وه بودنیای ئه و
دیوی ئه و په رده‌یه ، شتی که ورهتر ده بینین که کوران توانیویه
سه باره‌ت به فرمیسک ئه نجامی بذات و گوزاره‌ی راستی لی بکات
لیره‌شدا سه ره‌ای ئه و قالبه رومانتیکیه‌ی که نووسه ر
په خشانه که‌ی تیدا دارشتوه ، باری زیاتر روز و رتری به خشیوه به
مرؤفو و ئه وی له سه رو شته کانی ترهه داناهه . له دلوبی
فرمیسکدا ته واوی نیش و نازاره کانی مرؤفوی به‌دی کردوه .
دیاره ئه ونده‌ی ئه و خه بیاله‌ی بھی مهست بوجه و قورته کانی
ژیان فرمیسکی خستوت چاوه کانی یه وه پر به پرنه پیوانیو

« به لام چونکه نهم ولاته به سه زمانه و نهم دایکه موشفیقه مان
چاوه رو آنه بُوتیکوشن و محتاجی یاریه دانه ». و هستان له سر
نهم خاله ولی وردبونه و هی ده مانگه یه نیته نه نجامینک که ته او له
ناوهه رو کی گشتی خه بیال و لیدانه و هی نووسه ر بگهین له
ته مه نیکا که له هه ژده سال تی نه په پیبووه له هه لبه بجه بوروه .
له کوتایی په خشانه که بیدا ناوی خوی و ها نووسیوه « شاگرد
مکتب - هه لبه بجه له هوزی کاتب فارسی عبدالله صبری » . له و
په خشانه دا تاریکی ژیانی که سیتی کودان ده بینن که نهوله
ته مه نیکی وهادا هستی به بی هوده بی و بی زاری ژیان
کردووه خوی و ها داناهه که بعون و نه بعون نهم له به رانبه ر
ژیاندا وهک یه که و نه و هندی گه و هدیه ده ریا کان خه و ناسوری
ژیان له دل و ده رونیا کو بوبته وه . به لام له پاش نه مه دینه سر
نه و هی لهم بیرو خه یاله دوره که و تبیته وه که نیشتمان له قویاغی
مه نگاونان و هوشیاریدایه و پیویستیشی بهم هه بیه که لای خویه وه
شتیک پیشکه ش بکات له خزمت وله خوی بوروه .

له نه نجامی نهم به راوردو به شوین گه پانه دا ده گهینه
نه و نه نجامی که په خشانه کانی کودان له و سه رده مه دا
مه نگاویکی نه ده بی گه و هد و پهه و بیو له پوی جوی ده لیسته و
ته کنیکه وه ، له پوی به کارهینانی ووشه و داهینانی هه لیسته و
خال و دهست بی کردن و کوتایی بی هینانه وه ، له پوی سزو
تیکل کردنی نه و سزو و نه و با به ته که ده رباره هی نووسی
مه ولی ده دا په خشانه کان زمانیکی شیعری و هربگرن . له
دریزه هی دان و جوینه وه و لاسایی کردن وه خوی ده پاراست و
واتاو گوزاره هی کوردی ره سه نی به کار ده هینا . ته او له و
په خشانه دا راستکو بیو . نه گه ر جوانی نه و چاوه و گه رمی
فرمیسک ته او کاریان تی نه کرد بی نه یتوانیوه ده رباره بیان
بنووسی . دیاره لای کوزان همیشه نه و هست و ساته
ناسکانه شیعرو په خشانی جوانی تیدا له دایک ده بن زیارت
بیون و گه وره تر بیون له ناست ده ربینیاند او له گه ل نه مه شدا
نه و هینده لی ده ربیوه که نمدونه بیه په رزی شیعرو په خشانی
سه رده و هاوجه رخ بیت . چهند شیعره کان توانیان په رگه کی
پوژگار بگرن و نه مرین ، په خشانه کانیش هه روه ها له گه ل که می
ژماره شیاندا که لی په نمایی و دهست پیشکه ری و ههای تیدابوو
که هتا نه مربو داهاتویه کی نزد دووریش ، له گه ل نازارو
ثاره دا کانی مروفدا به رده و ام له ژیاندابن .

مه بیه پیه ده لین شوعله هی پرشنگی عهشق و سوز . هه رج دلیک
و پرشنگه هی تی نه پژا بیت هه رجی شوعله هی نه رزو ناسمان
مه بیه به جاریک هه لکیرسیت ئینجا قوژبنیکی لی بوناک ناکاته وه «
نه جوانیانه لای کوران شتیکی هه روا له خووه و دهست کرد
مه بیه ، به لکو ده توانین بلین به ستراوه هه وه به دوو لایه نه وه ،
به کم وهک به هره و بیونیکی خویسکی ، دووهم وهک نه و باره
کومه لایه تیه که ده روبه ریدا بیوه نه و خوی په روه رده کردن و
خوینده وه به رده و امه هی که هه بیوه . له گه ل نه وه شدا که کوران
مه بیه کی میژویی تاییه تی لهم قویاغه دا مایه وه و باری ژیانی
خوی و جوی بیکردن وهی وهها بیو که پاش چهند سالیک
مه بیه نه ده بی مولته زیم و نه ده بیک بیروات که که متر خوی به و
مه سه لانه وه بیه سنتی وه و زیاتر به لای مسنه به ر بلاوه کان و
نیکوشانی کومه لایه تی و رامیاری بجهن . به لام نه مه نه وه
ساقه بیه نی که ئیتر هه رگیز به لای سروشت و جوانیدا
نه چوییتی وه و کورانی بونه و تبیته وه ، به لکوله گه لی له
شیعره کانی دوایی ژیانیدا کم و نزد بونه جویه نه ده به
جوته وه ، وهک له شیعره کانی - بیداریه ک - و - به ره و کونفرانس
- و - موسکویی جوان - و هه ندیکی تریشدنا باسی کردووه .

په خشانه کانی (نه سه ف ماضی و نه ندیشه)
نیستیقبالم (له چله هی پیره میزد و خولیک به ناو شارد او نامه کهی
کودان بو پیره میزد ده بینن باسے کان جیاوازتر خویان
- نه نیتن و هست ده گهین نووسه ر خوی ده بستیتی وه
به کومه لی له و نیشمانه کهی . له پیش نه مه شداوله سه ره تای ژیانی
نووسینیدا هر بهم دلسوزی به له هه لیستی خوی دواوه و
نه گه رجی له هه ندی لایه نیدا و اته له په خشانی - نه سه ف ماضی -
- دا جویه په ش بینی و دهست له ژیان شتیکی تیدایه ، به لام
به کشتنی ناوه روکیکی نیشمان په روه ری هه بیو نووسه ر هه
نه و ده رگایه وه هاتوته ناو نووسینه کهی وه . « خولاسه میشکی
من وهک فتوگراف ژنه گرتیوی جه ر تیک چوو وا به عه کسی
غایه هی سوره ت زیبای مطالعه هت به ته اوی جه زب ناکا . لازمه
وهستای به دیقه ت که معلمی صاحب سه عاده ت بیه جویی
درrost بیوه به منته عاده ت نه ژنه که لایه ری و له فابریقه هی
مه کته با به نه سبابی نصایحی خهیره و جهه چاک بکاته وه .
لیزه دا ده وهستی و ناور به لایه کی تردا ده داته وه ده لین :